

UDĚLÁT IT ŠETŘIVĚ JELI PROSTŘEDÍ

Co děláte, když váš mobil přestane fungovat? Nebo počítač vypoví službu? Každý rok **VYHAZUJEME AŽ 50 MILIONŮ TUN ZBYTEČNÝCH ELEKTRONICKÝCH ODPADŮ – E-ODPADŮ**. To stačí aby zaplnit jeden milion nákladních aut, které pokud bychom zaparkovali v jedné řadě, zaujmou půl délky celé zeměkouli.

JE TO ŠOKUJÍCÍ SUMA. Ale co je ještě víc šokující, je to co se děje s těmito e-odpady, které **JSOU PLNĚ NEBEZPEČNÝCH A TOXICKÝCH CHEMIKÁLIÍ.**

Pouze 25% elektronických přístrojů, které vyhadzujeme každý rok, je správně likvidována. Některé e-odpady končí na evropských skládkách nebo ve spalovnách odpadků. Ale **MILIONY TUN SE ILEGÁLNĚ VYVÁŽÍ A VYHAZUJE SE V AFRICE A V ASII**, což má zničující dopad na životní prostředí a zdraví lidí.

V Ghaně děti, některé ve věku osmi let, pracují až 12 hodin denně na smetištích u demontáži starých počítačů a zachraňování co je možné z těchto toxických e-odpadů. Pracují s vysoce toxickými a chemickými látkami bez jakýchkoliv ochranných oděvů, a proto **TRPÍ VÁŽNÝM ZDRAVOTNÍM PROBLÉMŮM**. Za tuto práci jsou schopni vydělat 1 dolar za den a někdy vůbec nic.

Toto nelegální smetiště e-odpadů **NEJEN POŠKOZUJE ZDRAVÍ DĚTÍ, ALE TAKÉ PROMRHÁ ZEMSKÉ ZDROJE**. Přece, pokud se zbavíme našich starých mobilních telefonů a notebooků náležitě, hodně drahých kovů lze recyklovat a znova použít. **RECYKLACE VE VELKÉM MĚŘÍTKU BY ZNAMENALA, ŽE MÉNĚ NOVÝCH ZEMSKÝCH ZDROJŮ VYUŽÍVÁME**. Znamenalo by to také, že je méně dlouhodobých škod způsobených na naší planetě.

Divím se, proč oni svoje elektronické odpadky posílají sem. Děti v Evropě také když jdou ze školy, jdou rozbít počítače a televizory pro peníze? ‘

PAA KWESI, 17, GHANA

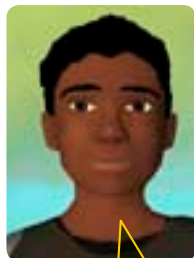
POKUD SE CHCEŠ DOZVĚDĚT JAKÝM ZPŮSOBEM MŮŽEŠ UDĚLÁT IT VÍCE PŘÁTELSKÝ PRO PROSTŘEDÍ PODÍVEJ SE NA WWW.MAKEITFAIR.ORG

ZVYČEJNĚ POČÍTAČE, ZTRACENĚ ŽIVOTY

Každé ráno v 6 hodin šestnáctiletý Ibrahim Harun běží k rozsáhlé elektronické výsypce v Accře, v hlavním městě Ghany. Tráví 12 hodin denně v tom toxickém místě u demontáži starých počítačů, které rozbíjí za pomoci kamenů. Holými rukama vytáhá hliník a měděné vedení, potom je pálí nad otevřeným ohněm, aby vytěžil měď. Zbytek komponentů se vyhazuje do řeky nebo na sousední pole.

KDYŽ JE DOBRÝ DEN IBRAHIM VYDĚLÁ ZHRUBA 1 DOLAR. 'Občas za týden nevydělám nic a musím se ptát kamarádů jestli mě nedají něco k jídlu,' říká nám. Pracuje na skládce od svých osmi let.

Ibrahimův pětadvacetiletý bratr pracoval na výsypce téměř 12 let, když ho **NEMOC DONUTILA K UKONČENÍ PRÁCE.** 'A teď, když kašle, chrlí krev,' říká Ibrahim. **'DOKTOR ŘEKL, ŽE MÁ RAKOVINU'.**

IBRAHIM

'Jsme vystaveni všem druhům nebezpečí. Kouř z hořících kabelů je nebezpečný. Způsobil, že můj bratr je nemocný,' říká Ibrahim.

'NEMÁM OCHRANNÝ ODĚV,' říká Ibrahim. 'Mám jizvy po celých mých rukou a nohou, a ty jsou výsledky řezů odpadními skly z monitorů a jinými ostrými kovy. Jsem velmi opatrný a dávám si pozor, abych nevedchoval kouř,' říká. **'ALE MÁM BOLESTI HLAVY, OKAMŽITĚ SE UNAVUJI, KDYŽ BĚHÁM** a nemůžu hrát fotbal, jak jsem zvykl. Velice rychle se vyčerpávám a sotva popadám dech'.

PŘES VELMI REÁLNÉ NEBEZPEČÍ, KLUCI JAKO IBRAHIM RISKUJÍ ŽIVOTY, ABY VYDĚLAT PÁR DOLARŮ TÝDNĚ NA VÝSYPCE. Ibrahim se snaží podporovat svou sestru až do doby kdy ukončí školní docházku. **ALE TOUŽÍ PO NĚČÍM LÉPŠÍM.** Jednoho dne by chtěl našetřit dost peněz, koupit nějaké nástroje a stát se svářečem i tím způsobem si ulehčit život.

'LIDÉ V EVROPĚ SE NESTARAJÍ O NÁS, tak k nám lodní dopravou dopravují své odpadky,' říká. 'Lidé v Evropě **BY MĚLI RADŠI POSÍLAT KNIHY, A NE FUNKUJÍCÍ POČÍTAČE,** které jsou příčinou zdravotních problémů.'

DELSÍ ŽIVOTNÍ CYKLY MOBILNÍCH TELEFONŮ JSOU ŠETRNĚJŠÍ K PROSTŘEDÍ

NÁVRH

Používán je omezený počet zdrojů, více kovu je recyklován.

TĚŽBA

Těžba je šetrnější k životnímu prostředí.

PRODUKCE

Většina toxických chemikálií je vyřazena.

POUŽÍVÁNÍ

Výrobky mají delší životnost a mohou být spíše modernizovány, než vyhozeny.

IT FAKTA

- V ROCE 2007 VÍCE NEŽ 1,1 MILIARDY MOBILNÍCH TELEFONŮ A 250 MILIONŮ POČÍTAČŮ BYLY PRODANY PO CELÉM SVĚTĚ. TENTO OBROVSKÝ PRODEJ ZA PÁR LET VYTVOŘÍ GIGANTICKÉ MNOŽSTVÍ ODPADŮ.
- V EVROPĚ KAŽDÝ Z NÁS VYHODÍ ROČNĚ DALEKO VÍCE NEŽ 15 KIL E-ODPADŮ.
- KAŽDÝ ROK PO CELÉM SVĚTĚ SE VYHÁZÍ MEZI 20 A 50 MILIONŮ TUN E-ODPADŮ.
- V EVROPĚ KAŽDÝ ROK POUZE 25% Z 8,7 MILIONŮ TUN ELEKTRONICKÝCH ODPADŮ SE SHROMAŽDUJE A NÁLEŽITĚ LIKVIDUJE. NAVZDORY NAŘÍZENÍ Z ROKU 2005, KTERÝ KLADL DŮRAZ NA SBĚR E-ODPADŮ.
- DO PRODUKCI NOVÉHO POČÍTAČE VÁŽÍCIHO JEN PÁR KILO SE V PRŮMĚRU POUŽÍVÁ: 1500 LITRŮ VODY; 5,300 KWH ENERGIE, 240 KG FOSILNÍHO PALIVA A 22 KG JINÝCH CHEMICKÝCH LÁTEK. DOHROMADY DÁVÁ TO 1,8 TUNY ZDROJŮ, KTERÁ SE ROVNÁ HMOTNOSTI NOSOROŽCE.

E-ODPADY

Výrobky jsou snadnější k recyklování a společnosti rozvíjí dobré systémy sběru elektronických odpadů, což určitě působí na neodvážení odpadů do rozvojových zemí.

Dobývat zlato ze středu města

Nečekáváme, že najdete zlato na každém rohu. Ale staré mobilní telefony a počítače obsahují poklad ze zlata, platiny a dalších drahých kovů. Částka v jednotlivém mobilním telefonu je malá, ale dohromady s miliony dalšími telefony prodanými jen v roce 2007 obsahuje 29 tun zlata. Velkou novinkou je, že existuje možnost více než 95% tohoto zlata a jiných drahých kovů recyklovat prostřednictvím specializovaných firem. Je důležité, že profesionálním způsobem jsou recyklovány přístroje a nikoli nelegálně odesílány do jiných světadílů.

Problém je v tom, že se recykluje málo. V roce 2008 mezinárodní studie společnosti Nokia ukázala, že pouze 3% lidí recyklují své mobilní telefony. Téměř polovina našich starých telefonů je skryta doma a nikdy znovu nebude použita.

Takže místo likvidování zdrojů zlata v Africe a v Asii, je nejvyšší čas, abychom šetřili to co je v našich rozsáhlých zdrojích. Stačí najít zlato z našich vlastních obsažených zdrojů v našich mobilech. Vše, co potřebujete udělat, je vzít svůj starý mobilní telefon zpět do obchodu, kde jsi ho koupil. Nebo ho odnést do recyklačního centra ve vašem městě.

PRŮVODCE K ŠETRNĚJŠÍ ELEKTRONICE

Pokud se chcete dozvědět do jaké míry je šetrný k prostředí tvůj výrobce mobilního telefonu, počítače nebo herních konzol, podívej se na **INTERNETOVOU STRÁNKU GREENPEACE:** www.greenpeace.org/international/campaigns/toxics/electronics/how-the-companies-line-up.

Ekologické kampaně Greenpeace řadí elektronické firmy podle toho, do jaké míry se zabývají otázkami životního prostředí. V posledních třech klasifikacích byly Nintendo a Microsoft hodnocené nejhůř. Greenpeace také hodnotí ekologické notebooky, počítače, televizory a mobilní telefony. Bohužel **ITY NEJLEPŠÍ ELEKTRONICKÉ VÝROBKY MUSÍ SE JEŠTĚ ZDOKONALIT**, než budou skutečně šetrné k životnímu prostředí.

Takže, proč nenapsát společnostem, které vyrábí elektronické přístroje a zeptat se jestli by nemohly být více šetrnější k prostředí? **POKUD SPOUSTA LIDÍ BUDE VYVÍJET TLAK NA SPOLEČNOSTI, BUdou MUSET POSLUCHAT.**

OBRAŤ, ABY SE DOZVĚDĚT VÍC

PŘINUTIT IT ABY BYL VÍCE EKOLOGICKÝ

Nové populární slovo koluje v elektronickém průmyslu a je to 'Green IT'. Problém je v tom, že některé společnosti si myslí, že je to dost, aby sebe nazývat šetrným k prostředí, jenom když nabízejí energeticky úsporné výrobky nebo služby. Ale makeITfair nemyslí, že je to dostatečné!

Existuje spousta ekologických inovací pro elektronické firmy – některé uvažují o snížení toxických chemických látek, jiné o zvýšení energetické účinnosti, delší životnosti nebo recyklaci. Ale klíč k vytváření komplexně šetrnějších výrobků je spojení inovace v každém z těchto jednotlivých oblastí, ale také činit opatření v oblasti těžby kovů a výrobní fáze.

Přesně tady je místo pro vaši akce. Pokud jste mladí spotřebitelé a žádáte opravdu ekologické produkty, může to přesvědčit největší elektronické společnosti, že je nutnost pro šetrné výrobky, které nenichají naši planetu a nepoškozují zdraví příštím generacím.

MakeITfair je jistý, že musíme podniknout naléhavé akce k přesvědčení Nintendo a Microsoft aby byli více šetrní k prostředí. Nejen tyto dvě mezinárodní společnosti se nachází ve spodní části žebříčku Greenpeace, ale ony mají také dlouhou cestu před sebou, než těžba a výroba jejich nejlépe se prodávajících přístrojů bude konečně ekologická. Pokud toto vše tě rozčiluje, přihlaš se na naše webové stránky a **POŠLI E-MAIL NADŘÍZENÝM NINTENDO A MICROSOFT**. Společně můžeme učinit, aby IT byl fér pro lidi na celém světě a šetrnější k prostředí!

Pokud si chceš přečíst letáky makeITfair o různých aspektech elektronického průmyslu a také se připojit do kampaně makeITfair podívej se na

www.makeITfair.org

CO MŮŽEŠ UDĚLAT K NÁŠÍ E-MAIL AKCI:

 ODEVZDEJ SVOJE E-ODPADY DO RECYKLAČNÍHO CENTRA NEBO VRÁT ZPĚT DO OBCHODU, KDE JSI HO KOUPIL!

 POČÍTAČ NEBO NOTEBOOK POUŽÍVEJ DELŠÍ DOBU NEBO JE MODERNIZUJ!

 NEVYHÁZEJ JE DO NORMÁLNÍHO ODPADKOVÉHO KOŠE.

KONTAKTNÍ ÚDAJE:

SOMO
Koordinátor makeITfair

Sarphatistraat 30
1018 GL Amsterdam
Tel: +31 (0)20 639 12 91
info@makeitfair.org
www.makeitfair.org

Deze publicatie is tot stand gekomen met
Tento dokument byl připraven s finanční
podporou Evropské komise. Plnou
zodpovědnost za obsah tohoto
dokumentu bere SOMO a za žádných
okolností nemůže být on považován za
vyjádření Evropské komise.

Březen 2009

